

JEL L10; M21; Q13

e-mail: O.V.Velychko@knu.edu.ua
i.mykolaichuk@knu.edu.ua

ВЕЛИЧКО Олена

канд. екон. наук, доцент
 Державний торговельно-економічний
 університет, Україна

МИКОЛАЙЧУК Ірина

канд. екон. наук, доцент
 Державний торговельно-економічний
 університет, Україна

Olena VELYCHKO

PhD of Economics, Associate Professor
 State Trade and Economic University, Ukraine
[ORCID0000-0001-7273-9769](https://orcid.org/0000-0001-7273-9769)

Iryna MYKOLAICHUK

PhD of Economics, Associate Professor
 State Trade and Economic University, Ukraine
[ORCID0000-0001-7380-5000](https://orcid.org/0000-0001-7380-5000)

СТРАТЕГІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРОБІЗНЕСІ

STRATEGIES OF ECOLOGICAL ENTREPRENEURSHIP IN AGRIBUSINESS

Анотація: Розглянуто зміст та основні підходи до становлення екологічного підприємництва, особливості його розвитку в галузі агробізнесу. Досліджено різновиди стратегій екологічного підприємництва.

Ключові слова: екологічне підприємництво, «зелений» бізнес, екологічна економіка.

Abstract: The content and main approaches to the formation of ecological entrepreneurship, and its features in agribusiness are considered. Strategies of ecological entrepreneurship have been studied.

Keywords: ecological entrepreneurship, «green» business, ecological economy

Активне запровадження підприємцями сучасних інноваційних технологій найчастіше загострює екологічну ситуацію внаслідок зростаючої енерго- та матеріаломісткості, збільшення обсягів промислових викидів, з іншого боку, досягти гармонії в системі «людина – технологічна система – навколишнє природне середовище» можливо лише на основі екологічно-інноваційного розвитку. Оцінюючі механізми підвищення конкурентоспроможності підприємств-природокористувачів на інноваційній основі, необхідно враховувати екологічний фактор, роль якого суттєво зростає в сучасних умовах, що обумовлює актуальність дослідження.

Сьогодні наша держава зазнає серйозних економічних втрат внаслідок виникнення природних надзвичайних ситуацій та катастроф – стихійних явищ метеорологічного, гідрологічного та геологічного характеру. Внаслідок ведення Україною війни в країні виснажуються природні ресурси, мало використовуються ресурсозберігаючі технології, багатьом підприємцям притаманна низька екологічна культура [2]. Питанням екологічного підприємництва приділяється значна увага як вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зміст, особливості, перспективи розвитку «зеленого» бізнесу обґрунтовують Бурляй А.П., Бурляй О.Л., Непочатенко О.А., Нестерчук Я.А., Світовий О.М. [1], Косович Б. [3].

Екологічна економіка – це сучасний тренд важливого напрямку структурних реформ в економіці України, щоб: 1) підвищити обізнаність про реальне екологічне, енергетичне та соціально-економічне становище світу, виявивши ідеологічні варіанти для кращого розуміння дилеми «економічне зростання, захист і збереження довкілля»; 2) знайти оптимальні шляхи та більш ефективні інструменти для вирішення проблем, з якими стикнулося суспільство [1].

Сьогодні екологічне підприємництво розвивається, переважно, за такими напрямками: розробка та впровадження екологічно чистих технологій; виробництво й експлуатація природоохоронних (очисних) засобів; виробництво екологічно чистих продуктів; переробка, транспортування та ліквідація відходів; енергозбереження, збереження земельних ресурсів; водний, повітряний контроль, екоаудит і екоекспертиза; екотуризм, екологічна медицина та професійна безпека; інформаційні технології. При цьому екологічне підприємництво дотримується загальних принципів ринкової економіки, повинно мати стабільний ринок збуту та забезпечувати стійкий прибуток.

Особливостями екологічного підприємництва в аграрному секторі є робота з біологічними організмами, більш тісний зв'язок із природним середовищем, ніж у інших сферах промислового виробництва. У такому випадку екологічне підприємництво або екологічно орієнтоване підприємництво доцільно розглядати як: 1) концепцію управління бізнесом, орієнтовану на системне впровадження безпечних технологій, що враховують стандарти, тенденції споживчого попиту, та забезпечення співвідношення параметрів витрати-прибуток; 2) концепцію управління виробництвом з метою забезпечення виконання нормативів, вимог та стандартів до продукції, сировини відповідно до законодавства. Цей напрямок діяльності більшою мірою регулюється економічними рішеннями з екологізації виробництва, спрямованими на отримання позитивних фінансово-економічних результатів, збереження балансу соціальних та екологічних потреб [3].

Орієнтація першої концепції – на отримання екологічного ефекту, а другої – на економічний результат. Якщо розглядати змістовну сутність терміну «екологічне підприємництво», то перший підхід ґрунтується на чинному процесі екологічної модернізації, а другий – на реакції процесу впровадження ідей збереження природи на волатильність ринку. Екологізації виробничої галузі сприяє саме ринок, через тенденцію збільшення попиту на екологічно чисті товари та екологічні технології. Відповідно до другого підходу, результатом ринкової нестабільності є погіршення стану довкілля, хоча, саме ринкові стрибки сприяють подальшому розвитку. Отже, волатильність ринку під впливом екологічних факторів цілком може сприяти розвитку підприємницької активності та зниження негативних економічних ризиків для довкілля.

Основна мета діяльності екологічного підприємця полягає в максимізації прибутку для вирішення екологічних проблем, у той час як соціальний підприємець стурбований досягненням соціальних завдань та пошуком інвесторів для їх реалізації, в чому полягає головна відмінність екологічного підприємництва від інших його форм. Стабільне функціонування агробізнесу

передбачає розробку та реалізацію екологічних стратегій менеджменту, що які б відповідали вимогам ринку та збереженню навколишнього природного середовища, до яких належать пасивні й активні типи. Пасивні стратегії характерні для підприємств, що здійснюють свою діяльність відповідно до встановлених правових регламентів, активні – здійснюються підприємствами як під впливом влади, так і під тиском соціальних груп та стимулів, сформованих зовнішнім середовищем підприємства (ринку).

Пасивні стратегії формують оборонні стратегії та байдужі. Оборонні стратегії пов'язані з виведенням з ринку шкідливих для довкілля продуктів та відмовою від технології з невідповідними екологічними критеріями. Підприємства, що не розробляють екологічну стратегію, використовують так звану байдужу стратегію, що полягає у дотриманні лише необхідних норм охорони навколишнього середовища. Виконання законодавчих екологічних вимог вимагає адекватних фінансових витрат, через що підприємства охороняють навколишнє середовище з точки зору витрат. Екологія не вважається прибутковою сферою, тому підприємства дотримуються виключно вказаних державою вимог, і самостійно не проявляють жодної ініціативи у сфері охорони навколишнього середовища і не реагують на тиск з боку екологічних організацій й соціальних груп.

У підсумку важливо зазначити, що кожне підприємство самостійно визначає та приймає власну стратегію щодо охорони навколишнього середовища, зважаючи на його потреби та цілі функціонування та розвитку.

Література

1. Бурляй А.П., Бурляй О.Л., Непочатенко О.А., Нестерчук Я.А., Світовий О.М. Оцінка розвитку органічної системи ведення сільськогосподарського виробництва в Україні. *International Journal of Innovative Technologies in Economy. Міжнародний науковий журнал*. 2019. 5(25), С.22–31. DOI: 10.31435/rsglobal_ijite/30092019/6666
2. Екологічне підприємництво в Україні. URL: https://smartyg.blogspot.com/2018/04/blog-post_84.html
3. Косович Б. Екологічне підприємництво як важлива складова сучасної економіки України. Економічний аналіз. 2020. Том 30. №3. С. 109-118. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.109>.

References

1. Burlyai A.P., Burlyai O.L., Nepochatenko O.A., Nesterchuk Y.A., Cvitovyi O.M. (2019) Assessment of the Development of the Organic System of Agricultural Manufacturing in Ukraine. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*.5 (25). DOI: 0.31435/rsglobal_ijite/30092019/6666
1. Environmental entrepreneurship in Ukraine. URL: https://smartyg.blogspot.com/2018/04/blog-post_84.html
3. Kosovych, B. (2020). Ecological entrepreneurship as an important component of the modern economy of Ukraine *Economic analysis*, 30 (3), 109-118. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.109>.